

Koronapandemien

Vi pusset opp landet. Kan vi gjenoppbygge det?

Bjørnar Olsen

fagredaktør i Psykologtidsskriftet

Vi tilhører generasjon X og omtalte oss som generasjonen som pusset opp landet. Ja, kanskje vi ikke var stort mer enn en generasjon som pyntet landet. Snart får vi se om vi også har to i oss til å gjenoppbygge det.

Når det brenner, er det ikke fremtiden vi planlegger for. For tiden ser vi da også nok av brannslukkere i arbeid, enten de stempler inn i helsevesenet, knekker nok et datasett i laboratoriet, stabler paller med hermetikk på lager og i butikk, strekker kabler eller etablerer rutiner for digitale feberklinikker.

Personlig er jeg ingen god brannslukker. Men om ikke annet kan jeg sørge for å respektere bålforbudet. Samtidig vet vi at det kommer en dag etter brannen, selv om det sikkert vil ulme i lang tid. Hvor omfattende skadene er, gjenstår å se. Men når vi står på branntomta, bør vi alt ha lagt planer for gjenreisningen, planer som også legger psykologifaget til grunn.

Det er derfor all mulig gunn til å tenke over hvordan psykologien og psykologer kan bidra også i tiden etter pandemien.

Det mente i hvert fall Einar Gerhardsen da han i 1947 holdt en tale til Nordisk psykologmøte. Ikke overraskende var han opptatt av det omfattende gjenreisingsarbeidet som foregikk også i de nordiske landene etter krigen. Men han ba også personene som grep regulerende inn i samfunnsborgernes liv på ulikt vis, om å aldri glemme at «det er ikke brikker, men levende mennesker en har med å gjøre».

I tiårene som fulgte Gerhardsens oppfordring, er det lett å se at samfunnsøkonomenes rolle var langt viktigere enn psykologenes når velferdsstaten ble bygget. Men det er verdt å merke seg at det er de sosiale strukturene som ble etablert i tiårene etter krigen, som i stor grad bærer oss gjennom dagens krise. Strukturer som skaper stabilitet og trygghet.

Det er derfor all mulig gunn til å tenke over hvordan psykologien og psykologer kan bidra også i tiden etter pandemien. En av psykologene som alt er i gang, er May Lene Karlsen. På Facebook skriver hun at pandemien tok henne på sengen, men at vi kan planlegge for dagene som kommer. Med utgangspunkt i det kommunale arbeidet spør hun hvordan vi vil møte et utvidet behov for sorgarbeid, bidra til at overarbeidede kommuneansatte ikke blir utbrent, involvere eldre i samfunnsutviklingen, hindre økt barnefattigdom og lage lokale tjenester som avlaster en presset spesialisthelsetjeneste.

Psykologer fra andre sektorer vil lett kunne utvide Karlsens liste. Vi vet for eksempel alt nå at arbeidslivet vil endres og arbeidsledigheten øke. På lengre sikt vil kanskje nye arbeidsplasser etableres, men vi vil alle i en periode ha venner som trolig er arbeidsledige langt lenger enn vi som samfunn trives med. Ja, kanskje vil det gjelde oss selv. Når nedgangstider rammer, rammer den dessuten ikke likt. Mens noen står igjen med nær ingenting, vil andre knapt merke krisen. Så enten velger vi å leve videre med tilfældighetenes urettferdige spill, eller vi må fordele ressursene bedre.

Behovet for å investere i sosial infrastruktur både nasjonalt og globalt har ikke blitt noe mindre de siste ukene og kommende månedene.

Slike valg handler derfor om hvilket samfunn vi ønsker fremover, om hvilke planer vi bruker våre ressurser på. I boken *Palaces of the People* argumenterer Eric Klinenberg for at vi på samme vis som vi investerer i infrastruktur som vei og vann, også må investere i det han kaller sosial infrastruktur. Som med annen infrastruktur går den oss hus forbi inntil den ikke lenger er der. Det handler om varmtvannet som brått er kaldt, og det handler om bredbånd som blir uhorvelig smalt. Men det handler også om at møteplasser og institusjoner som binder oss sammen, stenges av. Den sosiale infrastrukturen handler om skoler, menigheter, ungdomsklubber, parkanlegg, kontorer og det finansmagnaten Andrew Carnegie omtalte som folkets palasser: Bibliotekene (da Carnegie døde i 1919, var nær halvparten av USAs 3500 folkebibliotek bygd ved hjelp av hans midler).

Behovet for å investere i sosial infrastruktur både nasjonalt og globalt har ikke blitt noe mindre de siste ukene og kommende månedene. Men før vi starter arbeidet, er det verdt å stille seg spørsmålene Klinenberg avslutter boken med: Hva ønsker vi å bevare? Hva ønsker vi å forbedre? Og ikke minst: Hvilket samfunn ønsker vi å skape?

Den debatten kan vi like gjerne ta mens vi sitter alene sammen.